

PEJZAŽNA ARHITEKTURA

TRADICIONALNI STILOVI
oblikovanja otvorenih prostora
– zapadna tradicija

Jelena Živković

VISEĆI VRTOVI VAVILONA – SEMIRAMIDINI VRTOVI , JEDNO OD SEDAM SVETSKIH ČUDA STAROG SVETA

VRTOVI STAROG RIMA

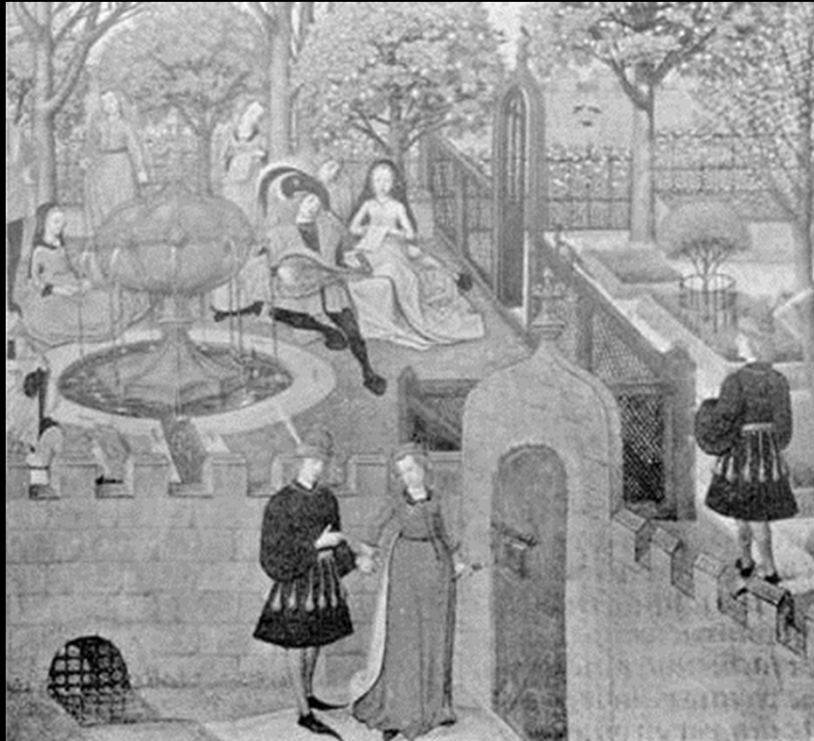
PEJZAŽNA ARHITEKTURA, dr Jelena Živković, vanredni profesor

TRADICIONALNI STILOVI

ZAPAD	ISTOK
<i>Italijanski</i> RENESANSNI VRT	KINESKI VRT
<i>Francuski geometrijski stil</i> BAROKNI VRT	JAPANSKI VRT
<i>Engleski pejzažni stilovi</i> VRT ROMANTIZMA	

značenje, kontekst, karakteristike, primeri

PRETEČE: VRTOVI SREDNJEG VEKA

VRT UŽIVANJA

KORISNI VRT

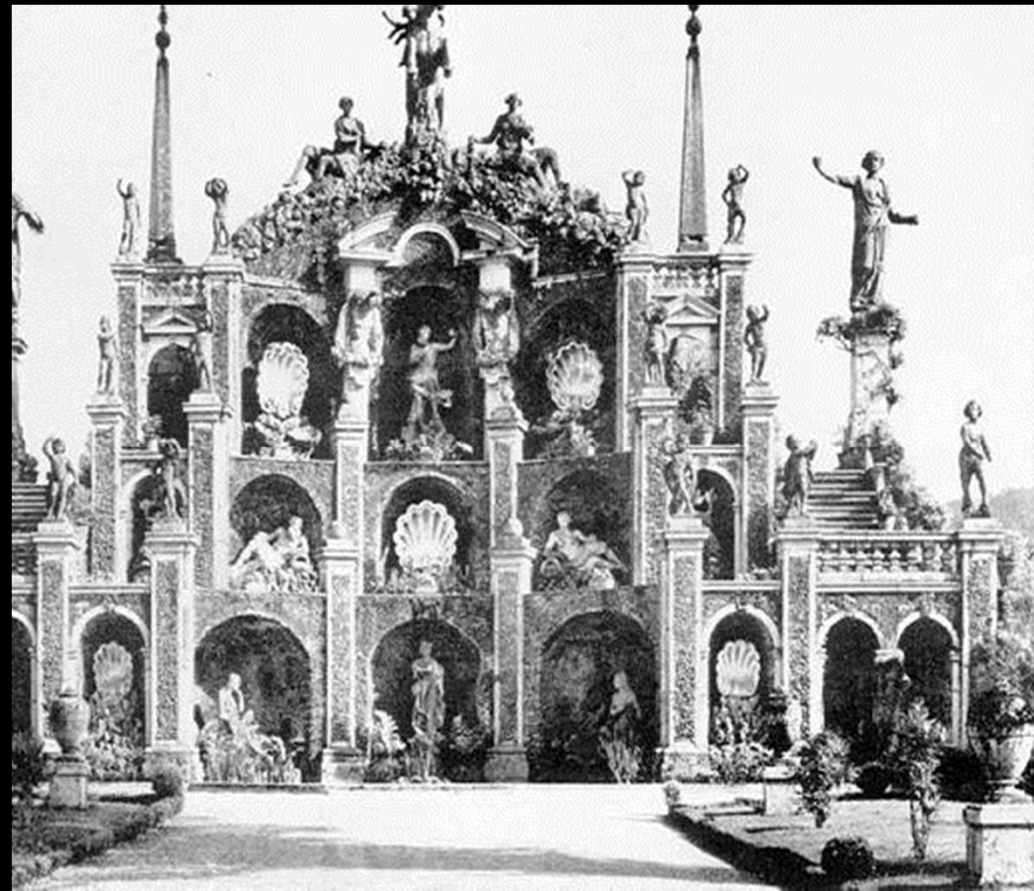
RENESANSNI VRT – ITALIJA

ZNAČENJE

- *red u funkciji lepote življenja*

KONTEKST

- *razvoj stvaralaških sposobnosti čoveka*
- *nastaju pod uticajem vrtova starog Rima*
- *praženo razvojem botanike i nastajanjem botaničkih vrtova, uz palate se javljaju pored korisnih i ukrasni vrtovi*

RENEŠANSNI VRT – ITALIJA

KARAKTERISTIKE

- **LOKACIJA:** nastaju uz renesansne palate
- **VRSTE:** gradski, prigradski i vangradski
- **GEOMETRIJA:** pravilni, ortogonalni-kvadrat kao najčešći geometrijski lik
- **DIMENZIJE:** manjih dimenzija od baroknog
- **ELEMENTI I STRUKTURA:** definisanje geometrizovanih podcelina , cvetnjaci, kipovi, fontane, lođe, lavirinti.
- **ODNOS PREMA TLU:** prilagođavaju se terenu

RENESANSNI VRT – ITALIJA

PRIMERI

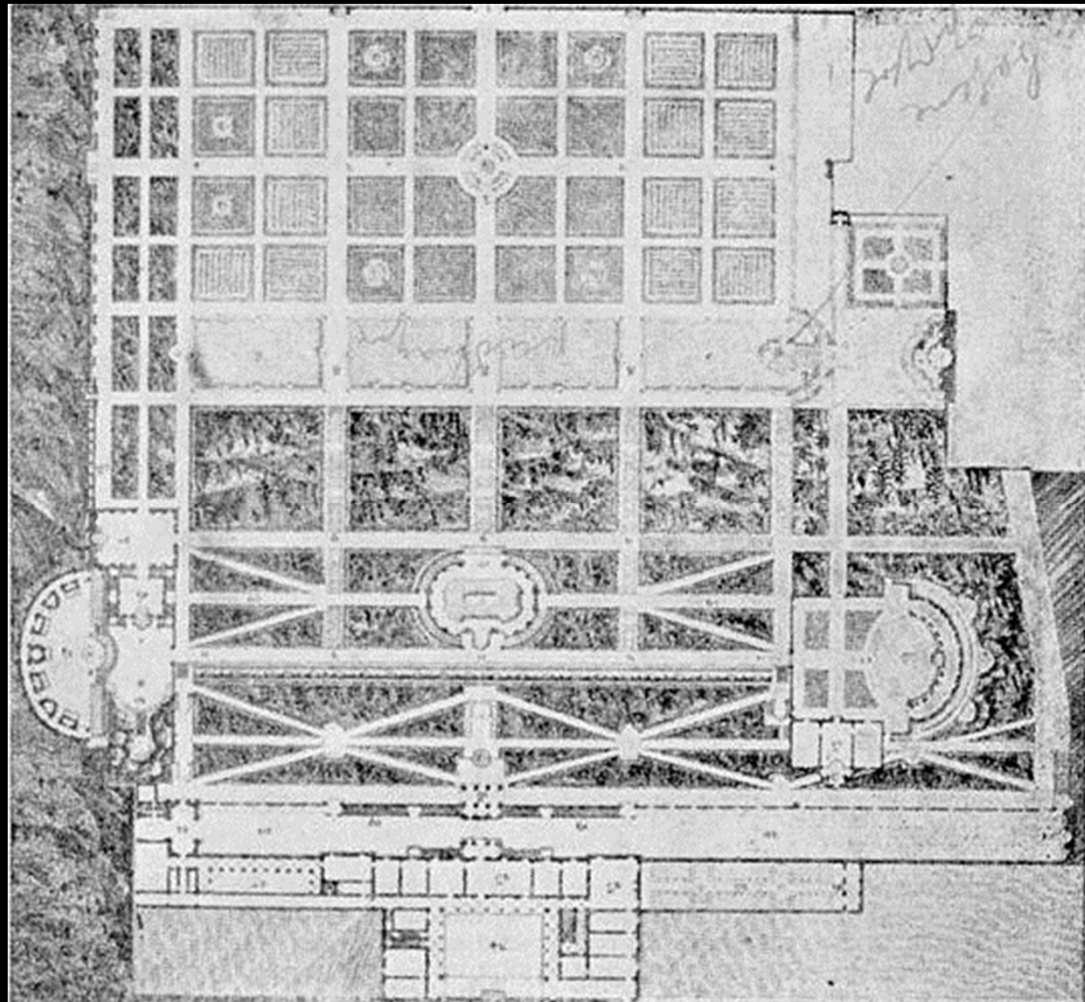
- Villa d'Este, Tivoli kod Rima
- park Boboli, Firenca
- Vila Borghese, Rim

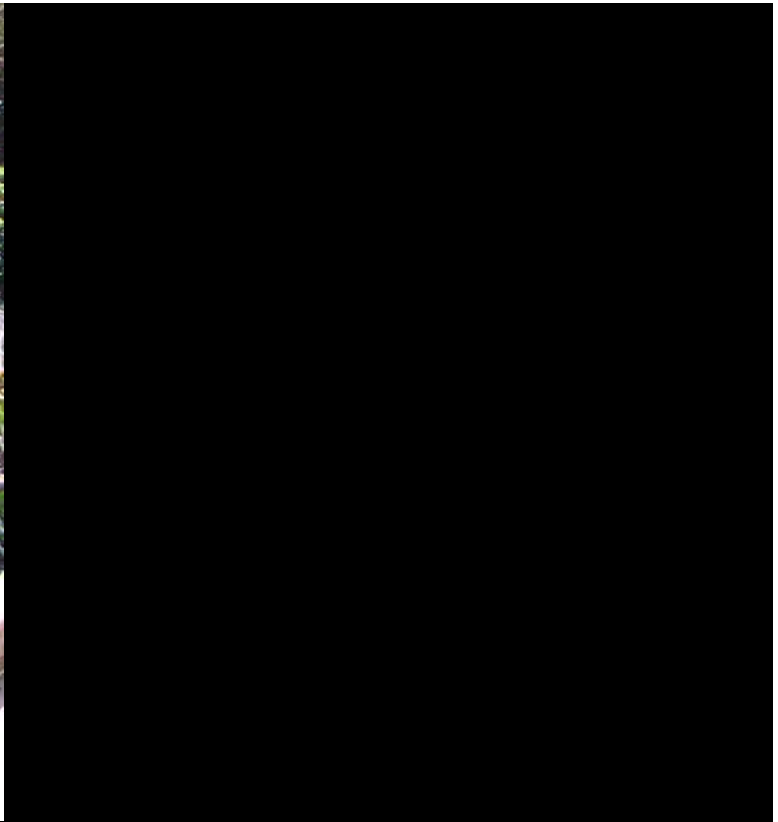

RENESANSNI VRT – ITALIJA

PRIMERI

- Villa d'Este, Tivoli kod Rima
- park Boboli, Firenca
- Vila Borghese, Rim

VRTOVI STAROG RIMA – TIVOLI, VILA D'ESTE
PEJZAŽNA ARHITEKTURA, dr Jelena Živković, vanredni profesor

BAROKNI VRT – FRANCUSKI GEOMETRIJSKI STIL

ZNAČENJE

- *vrt apsolutizma -
vlast nad ljudima
i prirodom*

KONTEKST

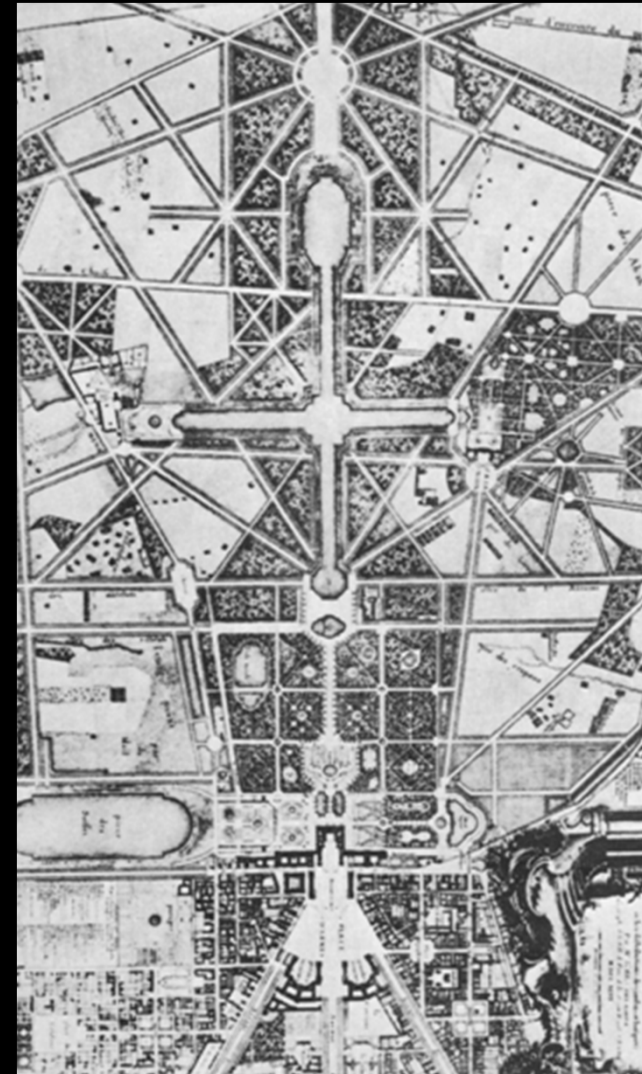
- *17-18 vek, barok*
- *Le Notre:
veličanje
apsolutiste*

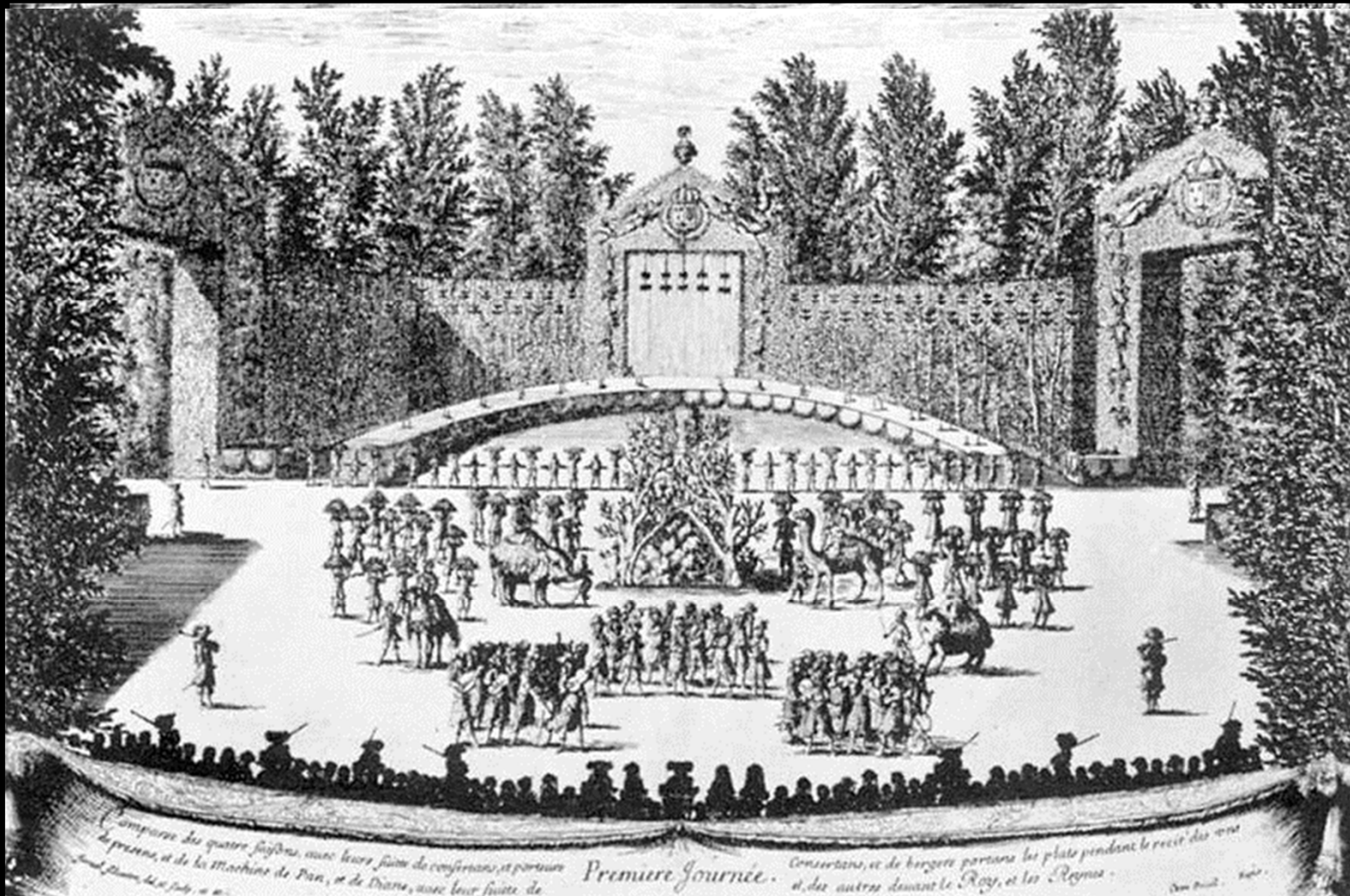

BAROKNI VRT – FRANCUSKI GEOMETRIJSKI STIL

KARAKTERISTIKE

- **ODNOS PRIRODNO - GRAĐENO:** najveće formalno jedinstvo objekta i okruženja
- **LOKACIJA:** izgradnja vezana za palate locirane van grada
- **DIMENZIJE:** zauzimaju ogromne površine

- **KORISNICI:** namenjen samo vladajućoj klasi - predstavlja prostor za njeno veličanje
- **SADRŽAJI I AKTIVNOSTI:** razne pozorišne predstave i igre u bosketima (šumarci – sobe na otvorenom)

BAROKNI VRT – FRANCUSKI GEOMETRIJSKI STIL

KARAKTERISTIKE

- **PROSTORNI KONCEPT:** svest o celini uvek postoji i ona se uvek sagledava
- **GEOMETRIJA:** pravilni oblici, krug, kvadrat, dijagonala, simetrija
- **ELEMENTI OBLIKOVANJA :** travljaci, bosketi, aleje, cvetni parteri, velike terase, objekti- paviljoni za zabavu
- **KOMUNIKACIJE:** široke i duge staze, beskrajni vidici- pogled nije ograničen
- **ODNOS PREMA TLU:** postoji modelovanje terena

PRIMERI

- Versaj, kod Pariza (Luj XIV): 6614 ha, ograđen od divlje prirode ogradom dugačkom 43 km
- Badminton, GB
- Herrenhausen, kod Hanovera, D
- Schönbrunn, Beč

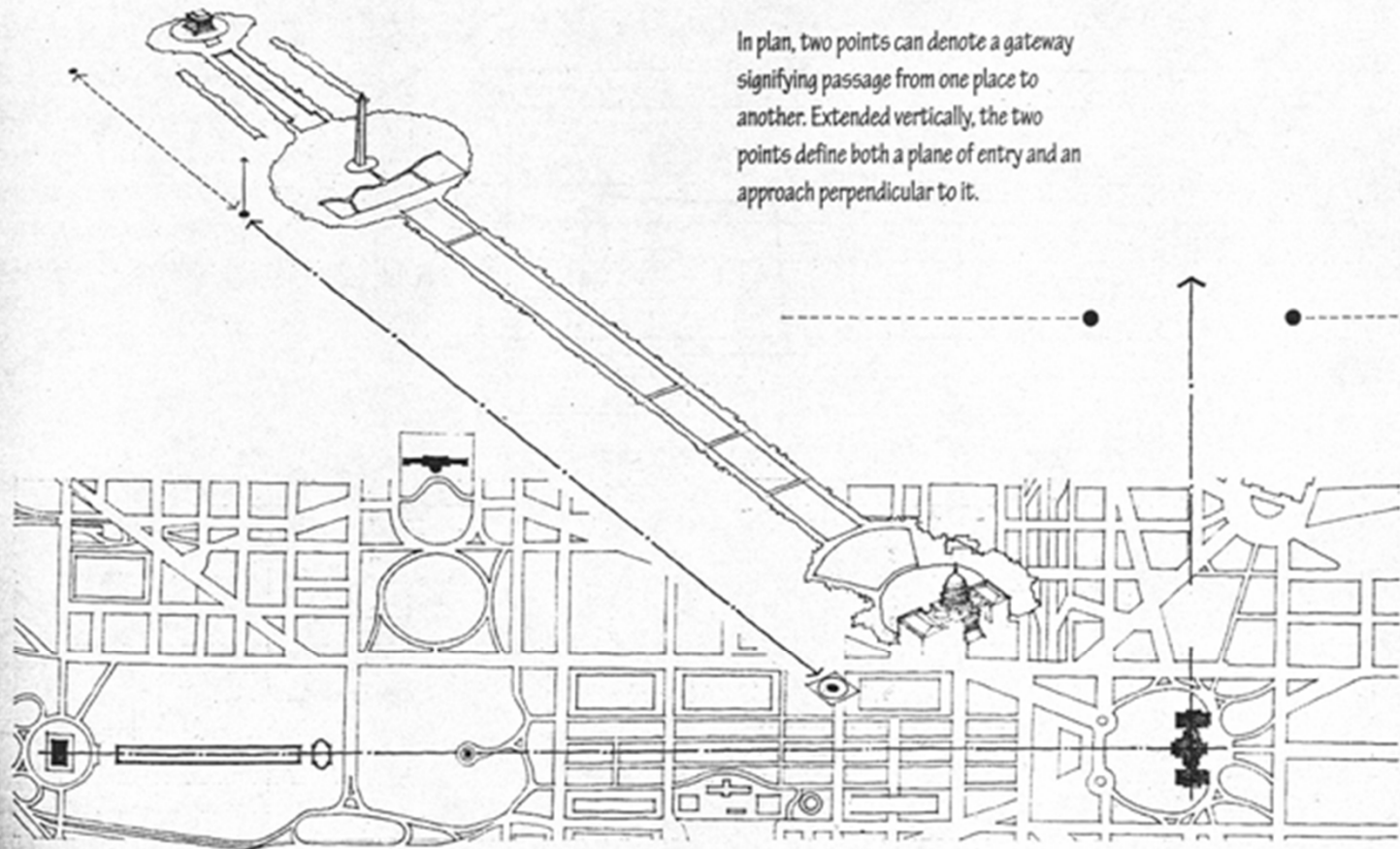

BAROKNI VRT

Torii, Ise Shrine, Mie Prefecture, Japan, A.D. 690

In plan, two points can denote a gateway signifying passage from one place to another. Extended vertically, the two points define both a plane of entry and an approach perpendicular to it.

The Mall, Washington, D.C., lies along the axis established by the Lincoln Memorial, the Washington Monument, and the United States Capitol building.

UTICAJ _____ - plan grada Washington

- **L'Enfant Plan za Washington**
- otvoreni prostor definiše formu grada
- glavni javni otvoreni prostori su povezani ulicama i ostalim otvorenim prostorima
- ulica se sagledava kao značajan otvoreni prostor
- ortogonalni sistem ulica se preseca dijaagonalnim bulevarima/vizurama
- linije vizura povezuju značajne javne otvorene prostore i spomenike/značajne objekte
- топографија има значајну улогу у лоцирању објеката и отворених простора

UTICAJ

- formalni trgovi...
- Solana

VRT ROMANTIZMA – ENGLESKI PEJZAŽNI STILOVI

ZNAČENJE

- *povratak prirodi,
emocijama*

KONTEKST

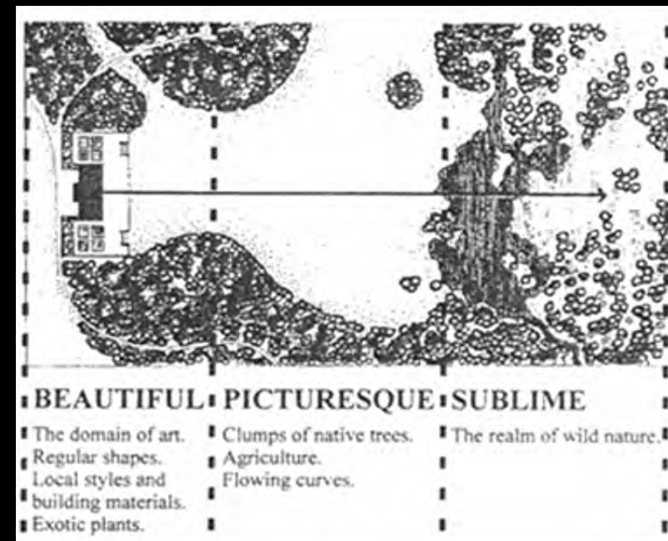
- *doba romantizma
18- 19.v*
- *reakcija na zagađene
industrijske gradove
19.v*

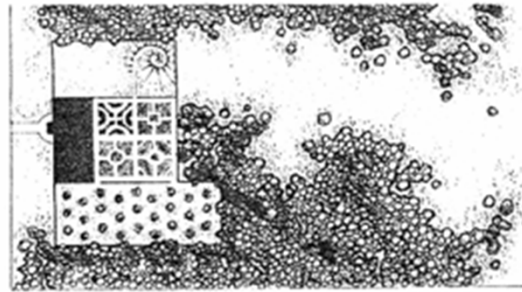
VRT ROMANTIZMA – ENGLESKI PEJZAŽNI STILOVI

KARAKTERISTIKE

- **ODNOS GRAĐENOG I PRIRODNOG:**
naglašavanje kontrasta
dvor- priroda
- **DIMENZIJE:** manjih
dimenzija od francuskog
- **KORISNICI:** u doba
nastajanja namenjeni
vladajućoj klasi, kasnije
namenjen svima

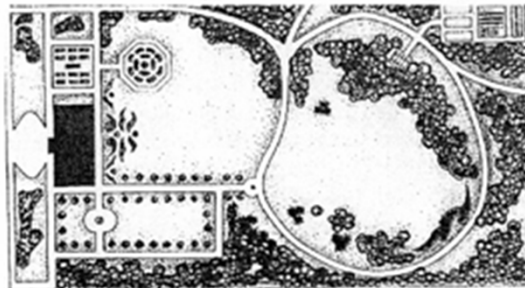
- **VARIJANTE:**
realizam,
naturalizam
(samoregulacija
prirode), mešoviti
stil (kombinacija
francuskog i
engleskog)
- **GEOMETRIJA:**
prirodni, pejzažni
vrtovi, krivudavih
linija, apsolutno
imitiraju prirodu,
nagla{avaju}i
nepravilne forme,
pokušaj stvaranja
idealnih pejzaža

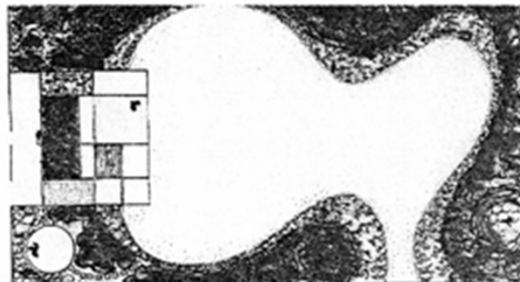
THE ENCLOSED STYLE
WAS DEPOSED
IN THE 1690s

THE SERPENTINE STYLE
WAS DEPOSED
IN THE 1790s

THE MIXED STYLE
WAS DEPOSED
IN THE 1890s

THE ABSTRACT STYLE
WAS DEPOSED
IN THE 1990s

1 End-of-the-century garden revolutions.

VRT ROMANTIZMA – ENGLESKI PEJZAŽNI STILOVI

KARAKTERISTIKE

- **PROSTORNI KONCEPT:** postepeno otkrivanje prostora - vođenje pešačkih komunikacija tako da se nikad ne sagledava prostor u ceini
- **VIZURE:** usmeravanje vizura na izuzetne poglede
- **SADRŽAJI** u parku : ribnjaci, stoka koja pase, upražnjava se **SPORT**
- **ODNOS PREMA TLU:** prilagođava se terenu
- **ELEMENTI OBLIKOVANJA :** korišćenje vinove loze , spomenika i paviljona

PEJZAŽ ROMANTIZMA

VRT ROMANTIZMA – ENGLESKI PEJZAŽNI STILOVI

PRIMERI

- Stourhead,
wiltshire
- Stowhouse...

UTICAJ

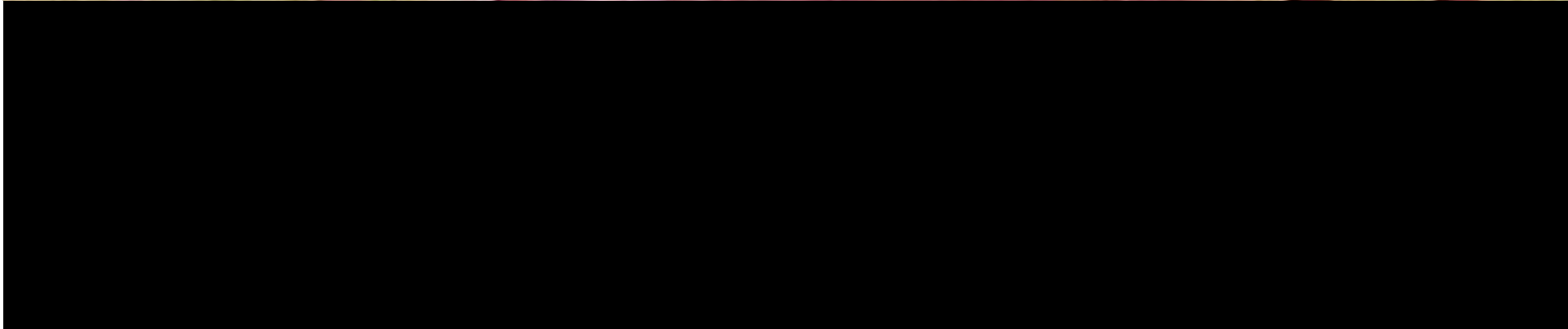
- Olmsted ih
koristio kao model
za Central park -
Njujork i centralne
parkove širom
USA .
- tzv. prirodni
parkovi,
Kalemegdan,
Topčider

*St. James Park, London.
Photo: David Abbott*

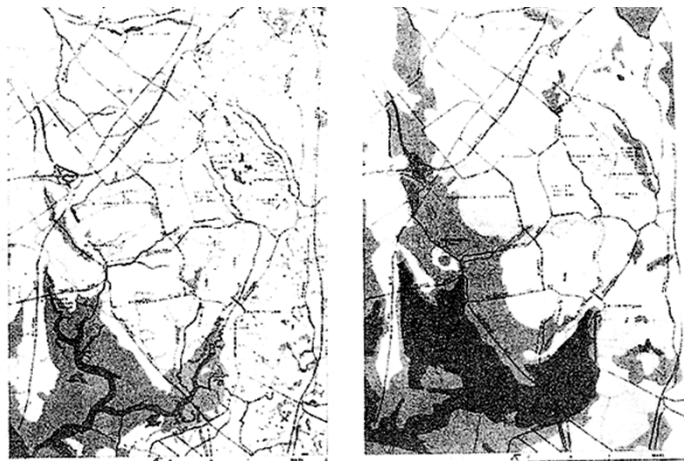

Појам пејзажни архитекта се везује за **Frederick Law Olmsted**- оснивача и визионара професије. Заступао је концепт паркова као добро дизајнираних, функционалних, јавних зелених простора који треба да неутрализују сивило града.

Концепт природа у граду - бег у природу у срцу града. Инспирисани новим демократским идеалима и друштвеним питањима пионери пејзажне архитектуре комбинују пољопривредне и грађевинско инжењерске методе са уметничким принципима о обликовању простора. Њихов рад изражава захтев за лепотом и функцијом који се комбинује са одговорним газдовањем земљиштем. Овај приступ представља и данас основни постулат професије

У току 19. в урбано планирање постаје све важније и управо комбинација планирања и и дизајна врта даје пејзажној архитектури јединствени фокус. У другој половини века Frederick Law Olmsted реализује серију паркова који остварују велики утицај на праксу пејзажне архитектуре. Међу њима су: Central Park in New York (1850) са Calvert Vaux., Prospect Park - Brooklyn, Emerald Necklace park system у Бостону.

SURFACE DRAINAGE

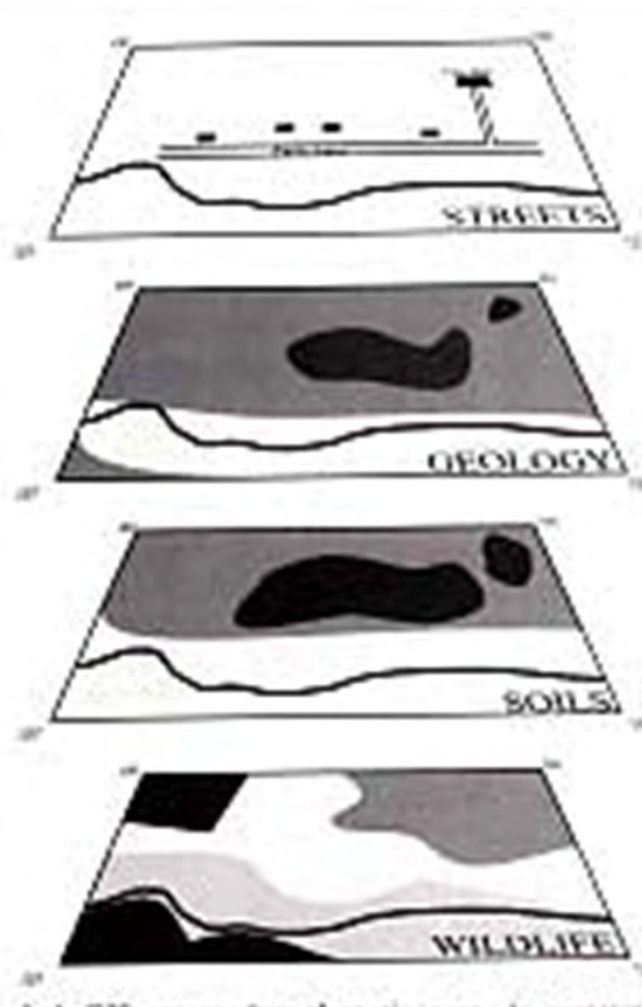
SOIL DRAINAGE

SOIL FOUNDATION

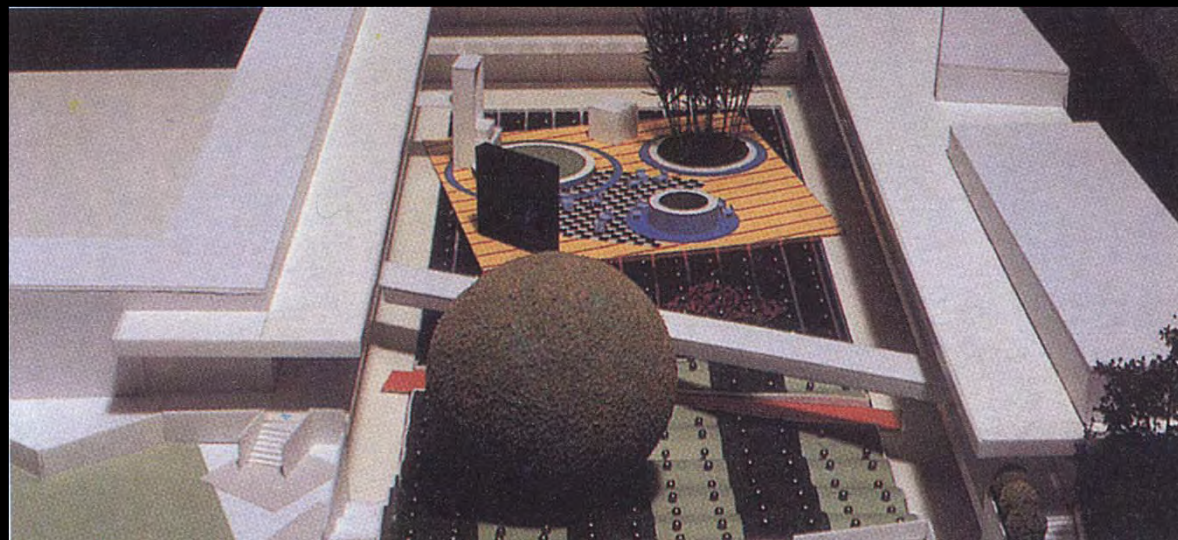
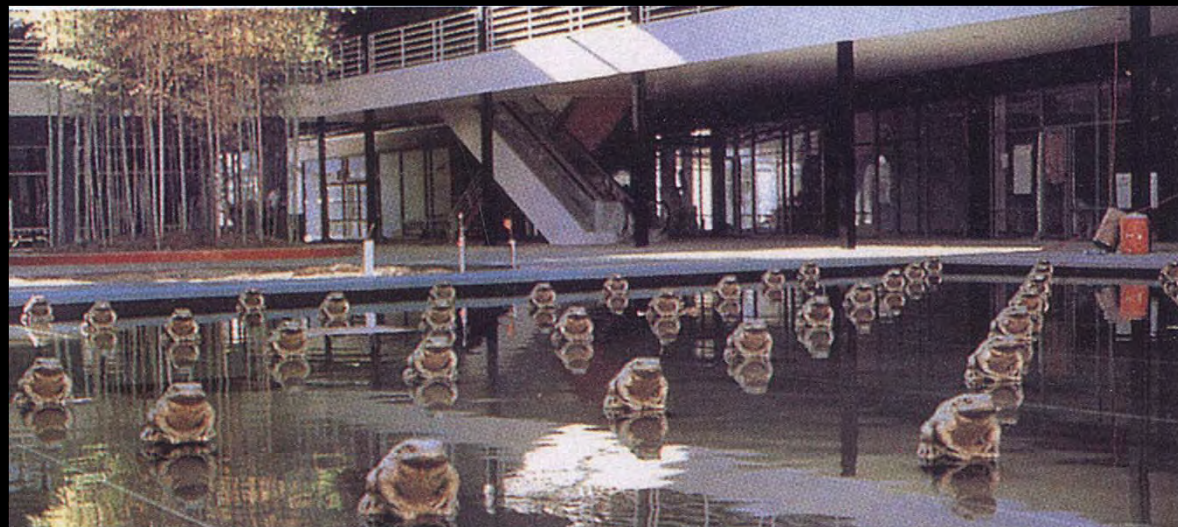
SUSCEPTIBILITY TO EROSION

Пејзажна архитектура се као дисциплина развија и током 20.века. Издваја се рад Ian McHarg и његове књиге "Design with Nature" у којој популаризује систем анализе лејера локације како би се омогућило потпуно разумевање квалитативних карактеристика простора. Овај систем је постао основа данашњег Geographic Information Systems (GIS). Он је давао сваком квалитативном аспектима локације посебан лејер као што су: историја, топографија, вегетација,...

Комбиновање уметности, екологије, савремених потреба урбаног живота , развој нових материјала и технологија чине немогућим дефинисање једног преовлађујућег стила у савременој пејзажној архитектури. Издваја се рад креативних група и појединаца као што су Peter Walker, Martha Schwartz, West 8....

PEJZAŽNA ARHITEKTURA, dr Jelena Živković, vanredni profesor